BIBLIOTEKA SPLIT

SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

GODINA VI MAKARSKA 1966. BROJ 3

MODERNI HILIJASTI

Meni se čini, da iza sve ove pometnje u današnjem crkvenom i katoličkom životu, osobito u ovom najnovijem, posaborskom — pometnje, kojoj smo svi svjedoci i od koje mnoge od nas hvata strepnja — stoji jedan krivi princip, koji nas iz temelja dezorijentira i onemogućuje nam ispravne poglede na problematiku savremenoga vjersko-crkvenog života. Navodi nas na jednu grozničavu aktivnost, ali u neispravnu smjeru; po onoj Augustinovoj: „grandes passus, extra viam". Aktivnost, koja tolike od nas fascinira prividnom grandioznošću svojih koncepcija i planova, ali u stvari nas duhovno siromaši i ubija u nama svu, specifično kršćansku, vitalnost.

Taj je krivi princip — ja ga za sebe, najviše svodim s jedne strane na manjak, defektnost, solidne teološke izobrazbe, a s druge na asketsku površnost — vjerovanje, da Crkva i kršćanstvo mogu ispuniti svoju otkupiteljsku i preporodnu misiju samo preko masa: samo kao većinska religija, koja se je efektivno nametnula svijetu za ideologa i vođu. A jer je i odviše jasno, da mase, da svijet od danas, ne idu više za kršćanstvom, kako je ono definirano u Evanđelju i kako se je ono, tradicionalno i historijski, dosada razvijalo, ljudi te škole hoće da Evanđelje reformiraju: da ga na svaki način učine prihvatljivim za mase; da ga izmire sa idejama, koje su danas u svijetu kurentne i koje njim stvarno vladaju. Postavljaju nam zahtjev za revizijom nepopularnih stavki u evanđeoskom i crkvenom učenju; sugeriraju nam, da budemo realni, pa da priznamo kao ispravne i punovrijedne ideje, koje današnji veliki svijet zastupa i prihvaća i na kojima on izgrađuje svoju kulturu i svoje planove za budućnost. Da se s njima praktično identificiramo i solidariziramo, da se aktivno angažiramo u njihovoj afirmaciji i provedbi, da ih Crkva podupre svojim autorite-

tom. Plediraju za što više koncesija i ublaženja u kršćanskom moralnom sistemu, koji je većini ljudi uvijek bio pretežak, a danas su ga mase i faktično sa sebe stresle. Hoće, da svagdje — u filozofiji i etici, u psihologiji, u pedagogiji, u estetici, u socijalnoj nauci — pođemo novim putevima, koji se sve više i općenitije afirmiraju u suvremenom životu i daju mu ton, a da napustimo ideje, shvaćanja i metode, uz koje je kršćanstvo stajalo u prošlosti. Ne možemo, kažu nam, više ni prodrijeti ni uspjeti, ni sa starom filozofijom, aristotelskom, augustinskom, tomističkom, ni sa starokršćanskom i sredovječnom etikom, ni sa asketskim idejama iz „Nasljeduj Krista", iz „Duhovnih vježbi", iz Pascalovih: „Pensées". Valja potražiti inspiracije drugdje: pa i kod Freuda, i kod egzistencijalista. Ni prevelikog supernaturalizma i spiritualizma ne prima današnji svijet: ne ide za njima. On od religije traži više službu slobodi, pravdi, humanosti, vjeri u ljudsku sreću i napredak: ovdje na zemlji prije svega. U tom smislu valja kanalizirati religiju: dati joj socijalnu intonaciju. Ljubav i aktivnost u službi čovjeku valja staviti pred molitvu, pred samozataju, pred mistiku i vizije vječnosti. Crkva mora postati suradnik modernoga svijeta u procesu oslobođenja i usrećivanja čovjeka, u oplemenjivanju i usavršavanju društva. Sretno, zdravo, zadovoljno i prosvijetljeno čovječanstvo najlakše će u sebi pobijediti zlo i doći do otkupljenja, naći Boga: onako nekako, kako to, u Francuskoj, zamišlja Teilhard de Chardin. To su, glavni problemi suvremenog i budućeg kršćanstva. Crkvu valja pomiriti sa današnjim, modernim, svijetom. Valja je dovesti u harmoničan sklad sa rezultatima suvremene znanosti. Valja je uklopiti, uvesti, u moderni život i strujanja. Valja joj u njemu naći mjesto i ulogu. Ona ne treba da svijetu bude toliko učiteljica, koliko služiteljica i dobrotvorka. Ne toliko propovjednica i kritičarka, koliko lojalna saveznica i pomoćnica. „Crkva u modernom svijetu", to je pitanje, oko kojega se sve vrti. To je bila najaktualnija tema sabora. Reorijentacija prema „modus-u vivendi" sa svijetom, kakav je on danas i kakav će on, vjerojatno, u svojoj većini, ostati i sutra, htjeli mi ili ne htjeli, to je ono, što nam treba. U tom se smislu mora Crkva na saboru definitivno i kuražno opredijeliti za novo.

Meni se čini, da od ove pretpostavke polaze sve one tipične „nove" tendencije, koje danas kušaju da se afirmiraju u krilu katolicizma i izazivaju na jednoj strani entu-

zijazam i aplauze, a na drugoj zaprepaštenje i otpor. I svi oni novi pokreti, koji propovijedaju potrebu radikalnih zaokreta u stanovištima, koja je Crkva dosada zastupala, i u radnim metodama, kojih se je držala. A ima toga mnogo. Od „nove teologije" s vrlo širokim shvaćanjem pojma objave, inspiracije, dogme i tradicije, od zahtjeva za ublaženjem „hiperherojičnog" tradicionalnog kršćanskog seksualnog i bračnog morala i za većom slobodom od sakramentalnih obaveza i ispovjedne discipline, od sasvim vidljive, pa makar ponešto i uvijene, kampanje protiv svećeničkog celibata, od nemilosrdne kritike pasivne „samostanske" askeze, od neskrivenog očijukanja sa „psihologizmom" i subjektivističkim „moralom situacije", od apoteoze „moderne" religiozne umjetnosti, pa do karakterističnih pojava socijalnoklasnoga kršćanstva, pa do „vjeronaučnih tečajeva" bez dogmatike, morala i biblije, a sa temama o hiperpopulaciji, planiranju obitelji, rasnoj diskriminaciji, „Ujedinjenim nacijama", „koegzistenciji", atomskom oružju, pa do „katoličkih" pokreta protiv konfesionalnog školstva, pa do sabotiranja „sredovječnih" elemenata u katoličkom Marijinu štovanju, pa do organiziranog svećeničkog i redovničkog angažiranja u praktičnoj politici, u protestnim marševima za rasnu jednakost, u interkonfesionalnim svećeničkim deputacijama i intervencijama za ovu ili za onu političko-diplomatsku tezu, ili akciju, pa, na kraju, i do prijedloga, da se, u propagandnoj utrci s Rusima, pošalje i jedna redovnica, raketom, u svemir.

Svi su ti pokreti i akcije simptomatično obojeni težnjom, da se napravi most, da se nađe i uspostavi kompromis, između lajicističkog i racionalističkog svijeta oko nas i Crkve, između naravnog i nadnaravnog, između znanstvenoga i objavljenoga, a na bazi što većeg niveliranja djelokruga i praktičnog jedinstva ciljeva: u prvom redu humanističkih i socijalno-političkih. Sve se više ističe čovjek, sve manje Bog. Sve više kultura, a sve manje posvećenje. Sve više ljudsko dostojanstvo i sloboda, socijalna emancipacija čovjeka, jednakost i pravda, a sve manje grijeh i otkupljenje. Vrhovnim kriterijem morala postaje sve više odnos prema čovjeku, a sve manje odnos prema Bogu. Religija se i kultura stapaju u jedno. Insistira se više na jedinstvu socijalnih ciljeva i stremljenja, nego na istinitosti ideja i ispravnosti vjerovanja. Religija postaje sve više naravnom i filozofskom, a sve manje nadnaravnom i evanđeoskom. Bog

sve više postaje simbol, a sve manje osoba i Gospodar svijeta i čovjeka. Sve se više i na religioznom području daje mjesta kritici i evoluciji, a sve manje autoritetu i vjeri. O dualizmu se u čovjeku i u svijetu šuti. Napušta se, ili barem potiskuje u pozadinu, stara kršćanska teza o antagonizmu između duha i tijela, a sve više razvija kult čiste, prosvijetljene, pune čovječnosti. Svijet je postao jedan i jedinstven: Crkva i svjetovno društvo treba da u njemu, ravnopravno i tolerantno, dijele uloge: uđu u organsku simbiozu. Mir su i sreća čovječanstva vrhovni etički i životni ideal. Ako se svi oko njega okupimo, mi ćemo ga i ostvariti. Optimizam, vjera u čovjeka, mora zamijeniti dosadašnji pesimizam i skepsu.

Samo, meni se čini, da se ta shvaćanja teško mogu pomiriti s Evanđeljem. Evanđelje drukčije gleda na svijet i na život. Ono Boga stavlja u središte svega, a ne čovjeka (Mat. 22, 37.; Mark. 12, 30.; Luk. 10, 27.). Ono je autoritativna religija nepromjenljive božanske objave i neizmjenjivih moralnih zakona (Mat. 5, 19, 24, 35.; Mark. 13, 31.; Gal. 1, 8, 9.). Ono ne ulazi u svijet s ambicijama, da bude vjera masa, nego vjera savršenih (Mat. 5, 48.), vjera elite (Luk. 12, 32.). I samo po toj eliti ono popravlja i spasava svijet: postaje mu kvasac preporoda (Mat. 13, 33.), postaje mu sô i svjetlo (Mat. 5, 13—16.). Ono jasno luči nadnaravno od naravnoga. Ono Crkvi daje u životu posve specifičan i u biti isključivo nadnaravan djelokrug i odlučno insistira na razgraničenju kompetencija između Crkve i civilnog društva (Iv. 18, 33—37.; Luk. 12, 14, 20, 20—26.; Dj. Ap. 6, 2.). Ono ne vjeruje u veliku sreću na zemlji. Ono punu sreću i prvi cilj čovjeka i čovječanstva gleda u vječnom životu, a taj život očekuje samo od božanskog otkupljenja i milosti (Iv. 1, 4.; 3, 14—17.; 8, 7, 37.; 8, 12, 36.; 15, 1—7.; 17, 3.; Mat. 11, 28—30.; 22, 30—32.; 25, 34, 46.; Mark. 12, 26, 27.; Luk. 20. 34—38.). Ono otklanja socijalni optimizam, dokle god u čovjeku i u svijetu živi grijeh (Iv. 8, 34.), a on će u njemu živjeti sve do kraja. Ono otvoreno traži od čovjeka, da se trajno odriče i svladava (Mat. 10, 38, 39.; 16, 24, 25.; Mark. 8, 34, 35, Luk. 9, 23, 24.; 14, 27.; Iv. 12, 25.), a u socijalnom blagostanju gleda samo relativno dobro i podređuje ga interesima duhovne veličine i vječnoga spasenja (Mat. 5, 3. 5, 6.; 16, 26.; 20, 21—25.; Mark. 8, 36.; 10, 35—45.; Luk. 9, 25.;

12, 21.). Ono o svijetu govori s puno manje oduševljenja od tih naših novih katoličkih entuzijasta i rezervira se od njega na čitavoj liniji (Iv. 1, 10.; 7, 7.; 8, 23.; 12, 31.; 15, 18, 19.; 16, 8, 11, 33.; 17, 9, 14, 16.; I. Kor. 5, 10.; 6, 2, 11, 32.; Gal. 6, 14.; Jak. 4, 4.; I Iv. 2, 15—17.; 3, 13.; 4, 5.; 5, 4, 19.). Ono ne obećaje ljudima raja na zemlji: sve do kraja će zemlja biti poprište kriza i katastrofa (Mat. 24, 6—8, 29, 30.; Mark. 13, 7, 8, 24, 25.; Luk. 21, 9—11, 25, 26.; I. Sol. 5, 2, 3.; II. Petr. 3, 7, 10—12.; Otkr. 20, 11.; 21, 1.). A kršćanstvo će svršiti svoju ovozemaljsku historiju, kako ju je i započelo: kao religija manjine i kao religija otpada i progonstva (Mat. 24, 9—14, 37—39.; Mark. 13, 9—13.; Luk. 17, 26—31.; 18, 8.; 21, 12—19.).

Moramo iz toga povući konsekvencije. Moramo biti kršćanski logični. Praktična je izdaja Evanđelja svako ulaženje u idejni kompromis bilo s kim, tko tu njegovu nauku ne prihvaća. Fatalna je iluzija vjerovati, da se kršćanstvo može afirmirati popuštanjem ljudskim strastima i razvodnjivanjem kršćanskog moralnog zakona; da ono može preporoditi svijet, ako se njemu prilagođuje: u tom slučaju kršćanstvo ne bi otkupljivalo ni osvajalo; ono bi bilo osvojeno. Samo integralnošću u istini i dobru može ono izvršiti svoju misiju: da u ljude ubaci, unese, princip božanske obnove i preporoda. Svaki naturalizam negacija je milosti i otkupljenja. Apostolat Crkve nije socijalno-politički apostolat, apostolat materijalnog i kulturnog blagostanja, nego apostolat Kraljevstva nebeskog (Mat. 4, 17.; 5, 3, 10.; 6, 10.; 10, 7.; Luk. 9. 2.; 10, 9.; 11, 2.; 17, 21.; Iv. 18, 36.; Rim. 14, 17.): priprava ljudi na vječni život. Zemaljske su stvari izvan direktne kompetencije Crkve: one su briga i slobodni djelokrug civilnog društva. Na njih Crkva utječe samo indirektno: moralnim principima, koje uči i propovijeda, i preko svojih vjernika, koje duhovno odgaja i osposobljuje za tu njihovu — slobodnu doduše, ali i odgovornu — funkciju u civilnom društvu i na nju ih obvezuje. Iznevjerila bi se mandatu, koji je dobila od Krista (Mat. 28, 18—20.), da sama i izravno uđe u svjetske poslove. Besmisao je sa kršćanskog gledišta očekivati, da jedan svijet, koji niječe ili, barem, ignorira Boga i koji se sav, pred našim očima, utapa u zemaljštini i seksusu, može biti dobar, miran i sretan. Tko u to vjeruje, on demantira Krista.

Moramo sa svim tim biti na čistu. Posve ćemo se krivo orijentirati, ako ne budemo računali s tim bitnim zasadama, s tim fundamentalnim tezama, Evanđelja. Samo puna dosljednost u svemu tome očuvat će nas od naivnih iluzija i od fatalnih idejnih zastranjenja.

Stari je hilijazam — vjerovanje u hiljadu godina savršenog dobra na zemlji, pod rukom Božjom — bio tlapnja usijanih glava i krupna teološka zabluda. Ne smijemo ga zamjenjivati novim, modernim!

Dr. Čedomil ČEKADA

OBNOVA SAMSTALNOG ĐAKONATA KOD NAS

„Da li je i gdje je zgodno za dušobrižništvo takve đakone uvesti, imat će da odluče kompetentne biskupske konferencije razne vrsti uz odobrenje vrhovnog poglavara Crkve". (t. 29. Konstitucije o Crkvi).

Budući da Konstitucija o Crkvi redovnike tretira kao posebnu zajednicu unutar Crkve, nesporno je da se samostalni đakonat unutar redovničkih zajednica može negdje obnoviti i u slučaju kad to općenito ne bi bilo zgodno.

Postavlja se pitanje, da li je uputno kod nas obnavljati samostalni đakonat unutar redovničkih zajednica i u slučaju da to općenito ne bude prihvaćeno.

U prilog mišljenja da je to i uputno i korisno i potrebno navodim slijedeće razloge:

Nijedan od jačih razloga, koji govore protiv općenite obnove samostalnog đakonata kod nas, ne može se primjeniti na samostalni đakonat unutar redovničkih zajednica. — Tu otpada prigovor o odgoju, o školovanju, o uzdržavanju đakona i glede oženjenih đakona.

Odgoj je osiguran putem novicijata i redovničkih pravila, školovanje putem vlastitih nastavnika, uzdržavanje putem dotične redovničke zajednice, dok prigovor na oženjene đakone otpada.

Radi se još o tome, da li je samostalni đakonat unutar redovničkih zajednica koristan i potreban.

Smatram da je najveća korist samostalnog đakonata unutar redovničkih zajednica u tome što omogućava osnivanje malih redovničkih zajednica u župama koje vode svećenici - redovnici.